

DISCURS PRESIDENCIAL

Honorable senyor President de la Generalitat de Catalunya,

Senyores i Senyors:

Vull que les primeres paraules siguin de salutació, de salutació sincera i cordial a tots vosaltres que avui heu vingut a reunir-vos en aquest històric Palau dels Reis de Mallorca per assistir a una Festa de la Poesia i per homenatjar així, amb la vostra presència i el vostre entusiasme, la llengua catalana. Una llengua gairebé mil·lenària que, a desgrat de totes les caigudes i de totes les persecucions, continua éssent l'idioma de tot un poble, enrobustida per l'amor filial que li testimonien tots els que l'hem apres dels llavis de la nostra mare.

La meua salutació s'adreça també a tots els que, sense trobar-se ací presents, sabem que ens acompanyen en esperit i en sentiment en aquesta memorable diada. A tots els que es troben escampats per tants països d'Europa i Amèrica i que esperen, sense defallir ni renunciar, el moment gloriós del retorn. A tots els que, volent i desitjant acompanyar-nos, no poden fer-ho perquè el fanatisme converteix les fronteres en muralles infranquejables. A uns i altres jo envio avui unes paraules de fervorosa salutació, que són també unes paraules d'encoratjament i d'esperança.

No oblidó que els Jocs Florals de la Llengua Catalana es celebraven normalment a Barcelona, i que si enguany es celebren a Perpinyà, és perquè hi han trobat acolliment i hospitalitat. Aquest acolliment i aquesta hospitalitat que a nosaltres tant ens reconforten, i que a la nostra Festa de la Poesia no li han regatejat grans capitals americanes i europees. Qui els hi dona aquest any? França, la nació francesa. La meua salutació respectuosa i agraïda va vers les autoritats franceses, que tan cordialment ens han prestat la seva col·laboració, i, en primer lloc, a l'Excm. Sr. President de la República, que ha volgut realçar la importància d'aquest certamen literari amb la concessió d'un premi personal. Saludo també les il·lustres personalitats universitàries i intel·lectuals que han volgut honorar-nos amb la seva presència al Comitè d'Honor, així com totes les entitats i particulars que tan benèvolament ens han prestat el seu concurs. Des de fa molts anys he après a conèixer i estimar França; m'he trobat al seu costat en hores glòries i en hores de dissort; la meua estima no ha passat per eclipsis ni per fluctuacions. Jo no oblidó ni puc oblidar les proves d'amistat entranyable que sempre m'han estat prodigades per grans figures d'aquest noble país, com tampoc la influència que alguns dels noms més preclars de la cultura francesa contemporània han exercit en la meua vida d'artista. El prestigi i la irradiació universals de l'esperit francès són massa esclatants i massa permanents perquè calgui insistir-hi; però sí que m'és plaent, en aquesta ocasió, recordar com al costat de la finesa, del sentit d'harmonia i de mesura, de l'anàlisi intel·ligent, la "Dolça França" posseeix també el privilegi de saber reservar una acollida gràcil i corpredora, i més encara, de saber amorosir l'estada d'aquells que, com jo mateix, es troben temps ha condemnats a l'amarguesa de l'exili.

No és aquesta la primera vegada que França, terra de llibertats, dona asil i benvinguda a la nostra Festa de la Poe-

sia. En aquests darrers anys, tan llargs i tan dolorosos, els Jocs Florals s'han celebrat el 1946 a Montpeller i el 1948 a París, al gran Amfiteatre de la Sorbona, rodejats de la solemnitat i de la magnificència amb què els rebia la primera Universitat francesa. Ja abans, el 1924, en un d'aquells tristos i massa freqüents períodes en què la llibertat es veu escarnida en terres hispàniques, Tolosa del Llenguadoc, la ciutat dels trobadors, els obria fraternalment els braços. I àdhuc en una data més llunyana, l'any 1902, els Jocs Florals, víctimes de la seva primera persecució, s'havien refugiat i havien tingut lloc entre el que aleshores eren les ruïnes de Sant Martí del Canigó; entre aquelles ruïnes que poc després, restaurades gràcies a l'impuls entusiasta d'aquell gran esperit que fou Monsenyor Carclade du Pont, reprenien la forma del famós Monestir que avui dia és un dels joiells més admirats del Rosselló.

Som, doncs, vells amics, i no ens calen títols de presentació, en traslladar provisionalment la Gaia Festa a la capital rossellonesa. Ens uneixen molts llaços d'afinitat i una mútua consideració; que em sigui permès recordar, el 2 de Maig del 1920, en què tot el poble de Catalunya tributava un homenatge emocionant a un dels fills més il·lustres d'aquesta terra, al llegendari heroi del Marne, quan precisament amb motiu d'uns Jocs Florals, i al Palau de Belles Arts de Barcelona, el Mariscal Joffre ocupava la Presidència dels Mantenedors i la Mariscalca era solemnement proclamada Reina de la Festa.

I avui, allunyats encara de casa nostra, ens trobem celebrant els Jocs Florals al vell Palau dels Reis de Mallorca. ¿I qui és que sabria estar-se de recordar l'ascendència catalana d'aquest monument, i de remarcar com la nostra poesia i la nostra cultura hi troben un marc esplèndid, ple de ressonàncies i d'evocacions que, missatgeres del passat, es projecten vers l'esdevenir com un crit lluminós de confiança? ¿I qui s'estaria de dir, en contemplar aquest pati, aquestes arcades, aquestes galeries, que avui la Festa de la Poesia reviu per unes hores la mateixa època dels seus inicis, i que avui, més que mai, a tots ens agermana en un culte i la tradició que no té res d'anacrònic, sinó que és respecte i amor a la Història, i voluntat de continuar-la com a catalans lleials, com a homes lliures i com a servidors de l'Esperit?

És sota aquest triple aspecte de lleialtat i idealitat catalanes, de llibertat humana i de servei a l'Esperit com nosaltres sentim i volem la permanència dels nostres Jocs Florals, i més en aquests anys en què l'adversitat, l'odi i la incomprensió semblen coaligar-se per mirar de doblegar-nos. ¿Què simbolitzaven els Jocs Florals en els seus començaments, tant en terres d'Occitània com en terres de Catalunya, sinó una meravellosa victòria de la sensibilitat que, després de la negra nit dels bàrbars, s'obria de nou al culte i admiració de la Bellesa? ¿És que per ventura erudits i historiadors no estan d'acord a considerar aquella joiosa represa, en les terres clares i assolellades del Migdia, com una preparació del Renaixement, d'aquell Renaixement que, anys després, havia de redescobrir el tresor oblidat de l'antiguitat greco-llatina i reaprendre el cant triomfal a la Vida?

Renéixer. Abandonar les cendres i començar altra vegada a estendre les ales, camí de la llum, camí de la vida... Nos-

altres, els catalans, prou coneixem l'al·legoria del Fènix, car si el nostre poble massa sovint s'ha vist arrossegat a terribles caigudes, també ha sabut després retrobar energies per redreçar-se i reviure. El nom dels Jocs Florals va estretament unit a una Renaixença que és ben nostra: la de la passada centúria, quan sota l'oreig renovador del Romanticisme una llengua sortia del seu letargi, i es depurava i s'envergoria per convertir-se altra volta en vehicle de cultura, en instrument de l'Esperit.

Quingran servei no ens han fet els Jocs Florals! Com n'és de venerable la memòria d'aquells precursors, encapçalats per Rubió i Ors i Milà i Fontanals, que el 1859 portaren a terme la Restauració de la Festa de la Poesia! Una institució medieval reneixia, que no tancava les portes a cap mena d'innovacions; un concurs literari anual tornava a veure la llum, destinat a aplegar les energies disperses i a mantenir ben encesa la flama dels renaixentistes. Entre la glòria del passat, la modèstia del present i la incertesa del demà, un vincle poderós s'establia; l'amor a la llengua vernaclea.

Aquest amor, que nodria la tasca intel·ligent de les minories i la cada vegada més ampla col·laboració popular, havia aconseguit en menys d'un segle un veritable miracle. Una llengua i una cultura havien no sols reascut, sinó que s'havien afermat i consolidat. Una cultura que, ben esbatanada als vents de la universalitat, unia les seves modulacions pròpies a les dels altres països; puix que si l'Esperit necessita arrelar-se no és per a recloure's, sinó perquè les seves branques siguin robustes i cada dia més altes, i puguin així emmirallar-se en aquell Infinit que no coneix limitacions ni fronteres.

Ens sentíem joiosos i esperançats; no envanits ni presumptuosos. Estimàvem el que era nostre, ben nostre, fruit d'un heretatge multiseccular i d'un esforç pacient de retrobament i reconstrucció. No ens aïllàvem, ans al contrari, ens obríem de bon grat a totes les influències, vinguessin d'on vinguessin, mentre ens portessin una garantia o una promesa d'espiritualitat.

Malauradament, com ja sabeu, aquest cicle ascendent i triomfal va veure's tristament interromput fa uns anys. Contra la nostra llengua i la nostra cultura, va caure una persecució despietada, que voldria estroncar-les, esterilitzar-les, impedir que afaïsonin i vivifiquin les noves generacions, que són les que n'han d'assegurar la santa continuïtat. No ignoro tot el que més pugui sentir-lo. Però permete-me que més pugui sentir-lo. Però permete-me que des de la Presidència del Consistori d'aquests Jocs Florals —Presidència que tant agraeixo i que m'ha estat immerescudament atribuïda, puix que, com sabeu també, les meves activitats pròpies no són les literàries—; permete-me, doncs, que des d'aquest Palau medieval que és un símbol de permanència històrica, la meua confiança, que aquests darrers temps s'ha vist considerablement reforçada, us recordi ara: —**les persecucions passen, però els pobles i les llengües continuen.**

Quin mal pot haver-hi a estimar la llengua maternal, a conrear-la amorosament perquè sigui apte per a tota classe de produccions literàries i d'especulacions científiques o intel·lectuals, perquè guanyi així un merescut prestigi a dintre i a fora de les seves fronteres? És que l'esperit i la voluntat de creació d'altres pobles poden sentir-se'n ofesos? De cap manera.

En els dominis veritables de l'Esperit no hi ha oposicions absurdes i ridícules, perquè totes les lliures iniciatives i tots els anhels creadors s'interfereixen i es complementen mútuament. Sempre he proclamat ben alt la meua sincera adhesió i el meu profund afecte a totes les cultures i a tots els pobles hispànics i m'és un honor, en aquesta ocasió, de saludar-los amb el cor obert, sense cap ombra de recel, i especialment als seus millors i més il·lustres representants, que els sabem al costat nostre, i la simpatia i comprensió dels quals tantes vegades ens han estat testimoniades.

En aquesta època convulsionada que ens ha tocat viure, moltes valors trontollen i semblen condemnades; però tal com esdevingut en altres etapes històriques, les nuvolades s'esvaeixen després, i noves llums redemptores tornen a anunciar-se; el que cal és no voler oblidar els ensenyaments de l'humanisme, i sa-

ber respectar en els altres aquella dignitat i aquella llibertat que tant desitgem per a nosaltres mateixos; el que cal és no desanimar-se, ni molt menys envilir-se, i poder conservar sempre la consciència del deure complert.

Poetes i prosadors de llengua catalana: un vell artista català que ha viscut sota molts cels i que ha passat per molts països, us saluda avui fraternalment. Us saluda i us encoratja a treballar i a perseverar. Sigueu fidels a l'esperit de la nostra terra, per poder així ésser fidels als principis eterns d'humanitat i de fraternitat. Sigueu la veu càlida i poderosa per on ressona l'ànima d'un poble, que ha vençut molts segles perquè ara vulgui resignar-se a l'extinció de la seva personalitat. Ja sé que aquest poble, en la seva gran majoria, continua fidel a les seves essències seculars i desitja amb febril impaciència l'anunci victoriós de la resurrecció; per a aquells als quals

una llarga espera ha esmortuït les conviccions o a aquells que senten a vegades llur consciència vacil·lar, els diré que tinguin en compte que, entre la lleialtat i l'abandó, el que realment està en joc és el nostre destí individual i col·lectiu, i a tothom recordaré, a ells i a vosaltres recordaré, per acabar el meu parlament, aquelles paraules del nostre Maragall, que tan excelsament ens assenyalen el valor d'una pura invocació: "Pàtria, que prendreu embranzida des de la terra" que us manté i de la que sou formats; "que l'estimareu i defensareu com a cosa vostra, com a condició essencial del vostre ésser; perquè sense ella vosaltres no seríeu vosaltres mateixos, sinó quelcom desarrelat que volejaria sense nord per les regions dels limbs, sense trobar la terra ferma que us cal per a prendre embranzida cap al cel."

He dit.

Pau Casals

NACIONALISME, SEPARATISME, RACISME

HI ha catalans que malden encara per semblar confusió entre els seus germans emprant aquests tres denominatius en sentit pejoratiu. Generalment, els qui els empen, són gent dubtosa en catalanitat o, simplement, connacionals d'actuació espanyolista que pretenen amb això, bo i fent professió de fe *nacional*, cobrir amb una cortina de fum el seu passat o les pròpies falles i mancaments.

Suara, un d'aqueixos catalans ens els ha etzibat entre cap i coll pensant-se fer sang, i el que ha aconseguit no ha estat sinó delatar-se de nou de franc-tirador al servei d'aquells qui ens tenen com a éssers inferiors i ens tracten sempre com a vassalls. Perquè blasmar el nacionalisme català i pretendre donar-li una significació regressiva, racista o totalitària, és cosa de babaus, d'ignorants o de gent malintencionada, siguin catalans, siguin espanyols, siguin xinesos.

El nacionalisme català, els nacionalistes catalans, mai no s'han sortit d'allò que defineix el diccionari, ben clarament i taxativa: *devoció a la pròpia nació, a la seva unitat, a la seva independència*, encara que aquests darrers anys, els "universalistes" escrupolosos hagin volgut

confondre nacionalisme amb racisme (1). D'ací la tendència dominant anys ha també, entre els nacionalistes catalans, a adoptar la denominació de catalans nacionals.

Per sort tots ens coneixem, i sabem comprendre i encaixar les intencions, sobretot quan els dards provenen de gent de passat suspecte i d'actuacions tèrboles, encara que al present, quan es troben entre catalans, pretenguin donar lliçons de comportament i de dignitat nacionals i passar per més patriotes que els altres.

Temps era temps, que els nostres dominadors, quan volien intimidar els catalans d'esperit feble, els increpaven amb un "Separatistas! Hijos espúreos de la madre patria!", i hem de convenir que la cosa feia el seu efecte. Hi havia qui es pensava que realment ésser separatista constituïa una mena de cosa lletja, delictiva. Temps era temps... Ara, la incoctiva ja no fa efecte i tothom se l'escolta sense impressionar-se majorment; ans adquireix un to xiroi que es gira contra aquell que encara gosa emprar-la. I és que el patriotisme dels catalans ha madurat, i la consciència de llur nacionalitat va adquirint aquella

fermesa i consistència que faltava a la majoria.

Però sempre hi ha qui es val de l'èpítet, ja anacrònic, incongruent; algun pseudo-català nacional qui, davant d'un auditori català no es vol comprometre i: "jo no sóc separatista!" exclama amb mires a futurs retorns burocràtics...

I del racisme, què en direm? Hi ha algun català racista en el sentit pejoratiu del mot? No en coneixem cap, francament. Hitler és ben mort i enterrat, malgrat els dubtes que alguns en tenen, i la seva influència a Catalunya, si és que algun català es deixà influir per ell, l'esbandiren la pluja de bombes que hi llançaren els seus avions al servei de Franco, i el martiri de tants infants, jais i dones esventrats a Barcelona, Granollers i altres indrets de la nostra pàtria. Per consegüent, pretendre sostenir que hi ha catalans racistes és desconèixer en absolut la psicologia dels catalans, i si ho sosté un català és doblement ridícul o —això més que res— pertorbador, maliciosament pertorbador. A. P.-P.

(1) **Racisme, racista**, són paraules que encara no figuren al Diccionari de la Llengua Catalana.

T E A T R E C A T A L À

L'ESTRENA DE "L'HEREU I LA FORASTERA" A BUENOS AIRES

FORMANT part del programa de les Festes de la Mercè, ha tingut lloc al Casal de Catalunya l'estrena a Buenos Aires del poema en tres actes "L'Hereu i la Forastera", de Josep Maria de Sagarra, i en realitat la representació ha esdevingut una festa.

S'havien acollit amb tant d'interès les notícies del succés de l'obra a Barcelona, que tots els amadors del Teatre Català érem ansiosos per conèixer-la. Per això els caps de la Secció Art Escènic, amb

diligència que mai no serà prou lloada, es captinueren per tenir-la aviat.

Hom sap que Sagarra havia fet un intent de teatre en prosa —ultra "El Prestigi dels Mortos"—, amb produccions que ací encara no coneixem, explorant altres orientacions, i que també foren celebrades per la crítica. Veus reboronides, de la mateixa terra, amb pretensions de superioritat o per snobisme, o amb propòsit mañ dissimulat de reben-tada, tot lloant els intents del meravellós

poeta de Catalunya, aprofitaven aquell lapse per a encolomar al seu inigualat teatre en vers una condició de populisme inelegant...

Afortunadament, Sagarra, amb el poema "L'Hereu i la Forastera", reprèn la seva via de popularitat i de glòria, de lirisme exaltat i d'expressió racial.

En la representació s'hi féu conèixer la direcció assenyada de Ramon Ribera. Ricard Escoté també es lluí en l'arranjament discret de l'escenari. I ara ens cal esmentar la labor feliç dels actors: la senyora Isabel Santos (Avia del Pradell)